

ISTRAŽIVANJE JELENA LOPATARA NA OTOKU BADIJI*

INVESTIGATION OF FALLOW DEER ON THE BADIJA ISLAND

Milan VOJINOVIĆ i Denis MIOČIĆ**

SAŽETAK: Nešto poslije unošenja jelena lopatara u okolicu Mljetskih jezera (1958. g.), Uprava Brijunskih otoka naselila je dva para te isti divljači i na otok Badiju kraj Korčule.

Otok je površine nešto manje od 100 ha.

Rješenjem Zavoda za zaštitu prirode od 26. 3. 1970., otok Badija upisan je u Registar posebno zaštićenih objekata pod registarskim brojem 283., u kategoriju rezervata prirodnog predjela. Prema Zakonu o zaštiti prirode (N. N. br. 54/1976.) i danas važećem N. N., br. 30/1994., u kategoriju značajni krajolik.

Od naseljavanja lopatara na taj otok, sve do današnjih dana, njime se nije ili gotovo uopće nije gospodarilo. Jelenska divljač bila je prepuštena prirodnom biljnom potencijalu otoka i kamenolomu kojeg je HPT »Korčula« odabrala za deponiju smeća.

U 80-tim godinama u samostanskom vrtu, u predvečernjim satima, često se pojavljivalo krdo od šezdesetak grla. Taj nas neslužbeni podatak navodi na spoznaju da to stanište jelenu lopataru odgovara, pitanje je, međutim, odgovara li jelen lopatar tom staništu.

Krajem prošlog i početkom ovog desetljeća nelegalno i nestručno posječene su veće šumske površine na Badiji. Jelenska divljač je svojim stalnim brštenjem sprečavala obnavljanje crnikinih panjeva koji su zbog toga postepeno propadali, čineći tlo, a time i cjelokupno stanište, podložnije degradaciji.

Otprilike u isto vrijeme ili nešto kasnije, krivolovci su počeli izlovljavati lopatara.

Danas na Badiji obitava manja skupina jelena lopatara.

Ključne riječi: Jelen lopatar, biljni potencijal, nelegalne sječe.

UVOD

Jelen lopatar (*Dama dama* L.) unešen je s Brijuna na otok Badiju krajem 50-tih godina. Glede činjenice da je to vrsta s dobrim sposobnostima prilagodbe novim uvjetima stajbine, koja u vrlo kratkom razdoblju dostiže zavidno brojno stanje i posjeduje otpornost na mnoge bolesti, lopatar se do danas uspio održati na tom području.

Od naseljavanja o jelenima nije vođena gotovo nikakva briga, niti je itko pokazao zanimanje za gospodarjenje tom divljači. Za vrijeme turističke sezone lo-

patar se pored prirodne hrane, hranio i ostacima koje je nalazio na odlagalištu smeća.

U 80-tim godinama, po navodima ljudi koji rade u turističko-ugostiteljskim objektima na otoku, područjem Badije krstarilo je krdo od 50–60 grla.

Još uvijek nije utvrđeno tko će gospodariti šumom otoka Badije. Franjevcima povijesno i katastarski pripada većina zemljišta na otoku. Lovačko društvo iz Korčule u posljednje vrijeme pokazuje zanimanje za

* Milan Vojinović i Denis Miočić, Šumarski fakultet, Zagreb Svetošimunska c. 25.

** Članak je nagrađen od rektora Sveučilišta Zagreb.

Samostan na otoku Badiji (Snimio: M. Vojinović)

uzgoj jelena i spremno je uložiti određena novčana sredstva, ako za uloženo dobiju određene jamčevine.

Dok su rješenja tih problema još pod znakom pitanja, Badiju učestalo posjećuju krivolovci, kao i oni koji nelegalno sijeku šumu. U posljednje se vrijeme digla prašina oko tih višegodišnjih nekažnjanih prekršaja, pa su mnogi stali optuživati jelena lopatara kao glavnog krivca za propadanje šume na Badiji, zbog koje je taj otok zaštićen pod kategorijom »značajni krajolik« još 1970. godine.

Danas kada su posječene veće površine šume na otoku, jeleni stvarno predstavljaju čimbenik koji ne dozvoljava obnavljanje tih površina. Radom se pokušavaju dati smjernice budućem rješavanju odnosa jelena lopatara i vegetacije otoka Badije. Da li lopatar smije obitavati na takvom području? U kojem brojnom stanju i s kojim gospodarskim ciljem, a da se ne poremeti prirodna ravnoteža otoka?

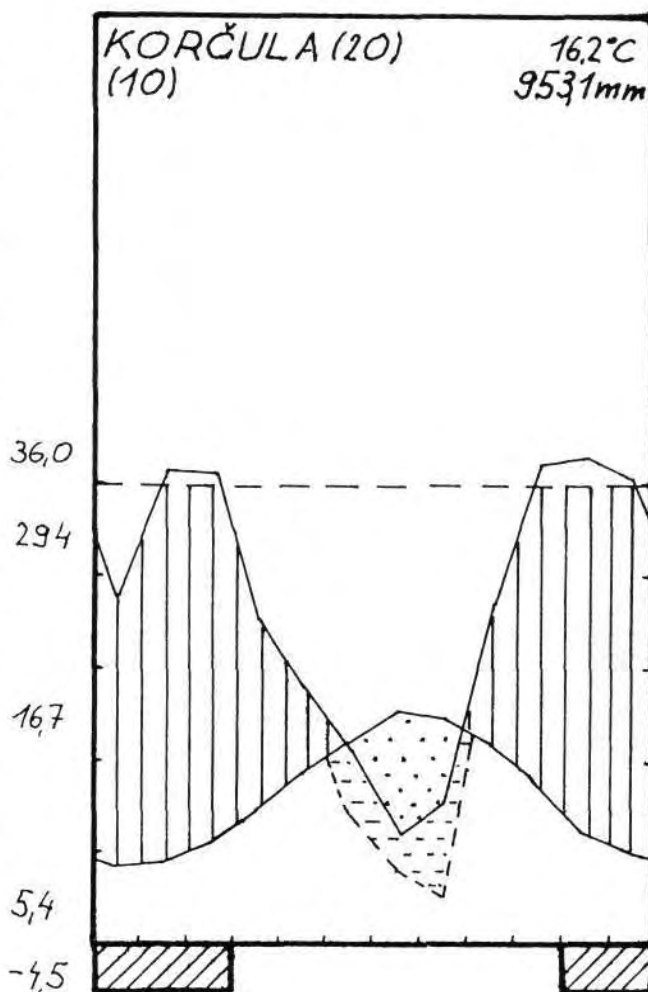
PODRUČJE ISTRAŽIVANJA

Badija je s površinom od oko 100 ha, najveći školj korčulanskog arhipelaga. Nalazi se na oko 1300 m istočno od grada Korčule, a sa sjeverne strane zaštićen je 961 m visokim brdom Sv. Ilija na poluotoku Pelješcu. Otok je nepravilnog eliptičnog oblika bez većih uvala i blago brdovit. Najviši vrh doseže 74 m.

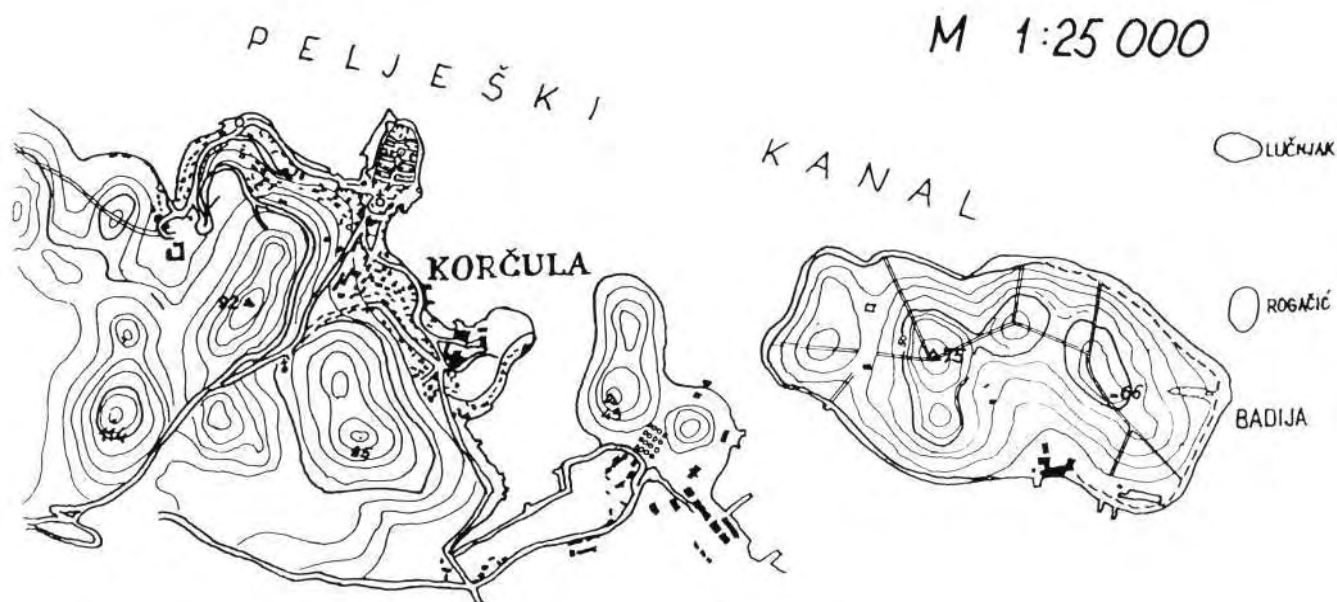
Otočić je formiran u gornjokrednim senonskim vapnencima (K_2^3). To su rudistni vapnenci, dobro slojeviti u kojima se nalaze fragmenti faune. Kamenita podloga je na površini razlomljena i pokrivena crvenicom (terra rossa), crveno smedkaste boje, u čijem sastavu ima i kamenja i otpalog granja. Osobina ovog tla je velika propusnost za vodu.

Šumska vegetacija otoka Badije spada u eumediteransku vegetacijsku zonu zimzelenih šuma i pripada čistoj šumi crnike s mirtom (*Mirto-Quercetum ilicis*/Hić/Trinajstić 1985). Od svih oblika šume i makije crnika u Hrvatskom primorju, šuma i makija crnike s mirtom je najtermofilnija zajednica koja se razvija svuda (zonalno i lokalno) gdje su ekološki uvjeti pogodni za njezin razvitak, što se u prvom redu odnosi na hod temperaturnih prilika tijekom zime.

Klima otoka je po Köpenovoj klasifikaciji klima tipa Csa. To je osnovni tip klime sredozemnih obala obilježen blagom zimom i suhim ljetom s barem tri puta toliko oborina u najkišnijem mjesecu zime kao u najkišnijem mjesecu ljeta. Količina oborina u najsušnijem mjesecu manja je od 40 mm. Ljeta su vruća, suha i vedra. Klima Csa je označena kao klima masline. Najbliža meteorološka stanica nalazi se na otoku Korčuli.

Klima dijagram otoka Korčule

VEGETACIJA OTOKA

U najtoplijem, subhumidnom dijelu jadranskog otočnog područja razvijaju se čiste, zimzelene šume crnike, praktički bez listopadnih šumskih elemenata, kao i uopće bez elemenata općenito značajnih za termofilne, ali listopadne šume. Zajednica *Myrto-Quercetum ilicis*, prvotno nazvana *Quercetum ilicis adriaprovinciale*, rasprostranjena je prvenstveno u otočnom dijelu istočno-jadranskog primorja od jugozapadnog dijela otoka Lošinja na sjeveru do otoka Lokruma na jugu, izuzev sjeveroistočnih padina otoka Ugljana, viših djelova Brača, Hvara, Visa, Korčule, Mljeta i poluotoka Pelješca.

Šumski pokrov na Badiji tvori makija crnike. U sloju drveća ističe se hrast crnika (*Quercus ilex*) čija prosječna visina iznosi od 4 do 6 m. U sloju grmlja uz crniku razvijene su i značajnije zimzelene mediteranske vrste kao: hrast prnar (*Quercus coccifera*), div-

lja maslina (*Olea oleaster*) lovor (*Laurus nobilis*), plavnika (*Arbutus unedo*), lemprika (*Viburnum tinus*), mirta (*Myrtus communis*), zelenika (*Phillyrea latifolia*), smrdljika (*Pistacia terebinthus*), tršlja (*Pistacia lentiscus*), veliki vrijes (*Erica arborea*), žuka (*Spartium junceum*) i dr. Crni jasen (*Fraxinus ornus*) je vrlo rijetko zastupljen. Od penjačica razvijene su: tetivika (*Smilax aspera*), bljušt (*Tamus communis*), grmolika šparoga (*Asparagus acutifolius*), primorska kozja krv (*Lonicera implexa*).

Sloj prizemnog rašća dosta je bogat vrstama. Njih oko trideset izmjenjuje se tijekom godine. Među njima se ističe grmoliki grašak (*Coronilla emeroides*), goščica (*Brachypodium ramosum*), svinjđuša (*Lotus ornithopodioides*), šaš (*Carex halleriana*), očist (*Sideritis romana*), gušarka (*Arabis turrita*), nekoliko vrsta iz roda djeteline (*Trifolium*) i dr. Na jugoistočnom dijelu otoka postoji nasad alepskog bora (*Pinus halepensis*).

RASPROSTRANJENJE I BIOLOŠKE ZNAČAJKE JELENA LOPATARA

Jelen lopatar, lanjac ili damjak sistematski spada u:

Porodica: *Cervidae*

Potporodica: *Cervinae*

Rod: *Dama*

Vrsta: *Dama dama*

Jelen lopatar potječe iz Sredozemlja, pradomovina mu je Mala Azija. Umjetno je naseljen po cijeloj Europi, uglavnom na malim i izoliranim površinama. Nema ga na Islandu, Skandinaviji, Grčkoj i većini sredozemnih otoka. U Hrvatskoj su najpoznatiji loka-

liteti na kojima jelen lopatar obitava: Brijuni, Lobarika kod Pule, Kunjevci, Cres i drugdje.

Vrlo je pogodan za gaterski uzgoj.

Staništa su mu listopadne šume, ali se često nalazi umjetno unešen i u parkovima.

Najpovoljniji tereni za život jelena lopatara su ravni do brežuljkasti, nadmorske visine do 500 (600)m. Voli povišena blago valovita staništa pokrivena grmolikom i šumskom vegetacijom listopadnog tipa, ispresjecan livadama i čistinama, koja imaju izvorište pitke vode.

Praksa je pokazala da je za jednog lopatara potrebno 2–5 ha površine.

Jelen lopatar je znatno niži i manje mase od običnog jelena. Po veličini je između srneće i jelenske divljači, tako da po formi više podsjeća na srnad. Odrasli primjerci visoki su od 100–130 cm, dužina tijela bez repa je 90–150 cm i rep 10–23 cm. Težina tijela lopatara ima svoj optimum između 5 i 7 godine poslije čega dolazi do zastoja, odnosno blagog opadanja. Obzirom da se radi o divljači na čiji razvoj može utjecati čovjek, dolazi do nejednakosti u težinama. Ona ovisi o više čimbenika: načinu uzgoja, kvaliteti i količini hrane, površini lovišta te gustoći populacije po jedinici površine, kao i o nizu drugih ekoloških čimbenika. Tjelesna težina uglavnom varira između 70–100 kg kod mužjaka, a 50–70 kg kod ženke.

Boja dlake ljeti je kestenjasto crvenkasta s izraženim bijelim pjegama, dok je zimi tamnosmeđa do crna. Trbuh i noge su s unutarnje strane bijele boje, rep je tamne, a u donjem dijelu bijele boje koja se ne mijenja. U lopatara susrećemo primjerke s izrazitom bijelom i crnom dlakom. Ove pojave nazivamo albinizam i melanizam.

Rogovlje nosi samo mužjak dok je košuta šuta. Osnovna je značajka rogova da se nakon četvrte godine života prilikom rasta iznad paroška srednjaka rog počinje lopatasto širiti i u tom dijelu rog je plosnat, a na zadnjem rubu ima kraće ili duže paroške (nazubljena lopata). Lopataru rogovi otpadaju svake godine od polovice travnja do početka lipnja, a dozrijevaju

od polovice kolovoza do kraja listopada. U zubalu ima 32 zuba, jer nema zube očnjake kao običan jelen.

Poligamna je životinja. Parenje počinje prvih dana listopada i traje oko 20 gdana, ovisno o klimatskim prilikama. Doba parenja nazivamo jelenskom rikom. Rikališta su uglavnom stalna mjesta i nalaze se u starijim prorjedenim šumskim sastojinama ili manjim proplancima. Za vrijeme parenja česte su borbe među mužjacima. Gravidnost traje 240 dana, a košuta oteli 1–2 teleta krajem svibnja ili početkom lipnja iduće godine. Telad siše 3–4 mjeseca. Lopatar živi u krdu, a spolnu zrelost dostiže u 4-toj godini. Omjer spolova treba biti 1:1.

Bogatstvo i raznovrsnost prizemnog bilja i grmastog rašća koje obiluje bjelančevinama i ugljikohidratima, pružaju povoljne uvjete za uzgoj lopatara. Jelen lopatar je preživač i zahtijeva velike količine hrane biljnog porijekla. Raznovrsnost hrane bogate bjelančevinama, mineralnim tvarima, mikroelementima i vitaminima osigurava biološku postojanost populacije. Ljetno doba ishrane zahtijeva potrebne površine za trajno zelene smjese (djetelina, suncokret, čičoka i dr.) od 0.28 ha po grlu. Potrebna površina za zimsku ishranu od listopada do svibnja je 0.19 ha po grlu (repa, stočni kelj, repica i dr.). Dakle, za zimsku i ljetnu ishranu potrebno je ukupno 0.47 ha po grlu.

U Hrvatskoj je 1990. godine bilo oko 3000 grla, s tendencijom laganog porasta njihovog brojnog stanja. Godišnje se odstreljuje oko 500 grla. Gospodarski je značajan osobito zbog kvalitetnog mesa. Kod nas se nalazi uglavnom u ograđenim lovištima.

BROJNO STANJE JELENA LOPATARA NA OTOKU BADIJI

Uprava Brijunskih dobara je 1958. godine naselila nekoliko jelena po šumama oko Mljetskih jezera. Nakon toga jeleni s Brijuna dopremljeni su na otočić Badiju kraj Korčule. Nije pronađen nikakav pisani dokument iz kojeg bi se mogao ustanoviti točan datum naseljavanja ili broj naseljenih jelena na to područje. Prema navodima tadašnjih upravitelja športsko-turističkih objekata otoka, na Badiju su dovedena svega dva para.

Glede činjenica da se tom introduciranom divljači nije gospodarilo te nisu rađena nikakva opsežnija istraživanja od naseljavanja lopatara na otok do danas, ne možemo ustanoviti kada i kolika je bila kulminacija brojnog stanja. I ovdje se moramo, nažalost, osloniti samo na usmenu predaju čuvara objekata hotelsko-turističkog poduzeća Korčula (u daljnjem tekstu HTP) koji navode da je početkom 80-tih godina, u franjevačko-samostanskom vrtu u predvečernjim satima znalo pasti krdo od 50–60 grla.

Krajem 80-tih godina na Badiji su krenule nelegalne sječe širih razmjera koje ni do danas nisu zaustavljene niti su počinitelji kažnjeni unatoč upozorenjima.

Lakša nabava oružja uvjetovala je pojavljivanje određenoga broja dobro opremljenih »lovaca« koji su izlovljavali jelensku divljač, tako da se često postavljalo pitanje obitava li lopatar još na tim prostorima. Istraživanje koje je trajalo od 6. do 9. kolovoza 1993., trebalo je dati odgovor na to pitanje.

Tijekom obilaska otoka utvrđen je svjež izmet jelena kao i mjesto njegovog spuštanja na obalu. Na otoku postoje turističko-ugostiteljski objekti te se stoga danju jeleni povlače u unutrašnjost šume, dalje od posjetitelja i kupača, a predvečer kad se sve utiša dolaze po otpatke hrane u blizinu restorana. Istovremeno, čekajući u blizini dvaju takvih objekata (hotela – samostana i restorana), u jutarnjim i predvečernjim satima, uočena je košuta s teletom i 4 mužjaka od kojih je jedan bio krupniji od ostalih, tamnije boje s lijepo formiranim rogovljem. Košuta i tele pojavljivali su se neovisno o mužjacima, a krupni lopatar držao se na odstojanju od ostalih mužjaka.

Tim kratkim pregledom nije se mogao ustanoviti točan broj jelena na otoku, ali smatramo da ih je tada bilo najviše desetak (brojanjem ustanovljeno 6 grla).

Prema nepotvrđenim informacijama i protkle se zime pucalo na lopatare, a viđeni su i u šumi na otoku Korčuli i na otočiću Planjaku u blizini Badije. Jeleni su i prije preplivali na Planjak i Korčulu, što im s obzirom na malu udaljenost nije predstavljalo problem.

U noći 4. kolovoza 1994. kratkim pregledom povnovno je uočeno šest grla u rasporedu tri košute i tri odrasla mužjaka, a prema navodima tamošnjeg čuvara na otoku se nalazi petnaestak komada.

UTJECAJ JELENA LOPATARA NA VEGETACIJU OTOKA

Jelen lopatar je na Badiji već više od tri desetljeća i njegov utjecaj na šumsku vegetaciju otoka nije značajan, stoga je drugo istraživanje, provedeno u vremenu od 15. do 18. ožujka 1994., vođeno tim smjerom.

U ljetnim mjesecima tijekom prošlih turističkih sezona, lopatar se hranio ostacima hrane što bi ih pronalazio u nekadašnjem kamenolomu, a današnjem deponiju smeća HTP »Korčula«. Primjećeno je da su jeleni žvakali plastične vrećice u kojima se nalazila hrana, a 6. 8. 1993. zabilježeno je glodanje na zaštitnoj plastici kabela za struju. Plastične vrećice koje se mogu naći po cijelom otoku izgrižene su i po tome zaključujemo da ih je lopatar raznosio svuda po šumi.

Tijekom zimskih mjeseci jeleni su bili prepušteni samo vegetaciji otoka, što bi značilo u slučaju da ih je stvarno bilo preko 50 grla na 100 ha površine, znatno opterećen biljni potencijal.

Obilaskom otoka utvrđeno je da lopatar najradije guli koru s lemprike (*Viburnum tinus*), što u pojedinim slučajevima dovodi do sušenja grma.

Zbog lakšeg utvrđivanja vrsta koje jelen oštećuje, te načina oštećivanja izmjerili smo na području iznad rukometnog igrališta plohu površine 0.4966 ha i na njoj postavili 18 jedinica uzorka površine 4 m² što sve ukupno iznosi 72 m². Na svakoj jedinici uzorka popisane su pridolazeće drvenaste vrste te stupanj odnosno način oštećenja. Podaci su predloženi u tablici.

Redni broj jedinice	n (crnika)	Način oštećenja	n (mirta)	Način oštećenja	n (zelenika)	Način oštećenja	n (lemprika)	Način oštećenja	n (smrdljika)	Način oštećenja	n (plavnika)	način oštećenja
1	2	0	3	2,1	3	1						
2	5	0			3	2	1	1				
3	9	0			3	0,3	5	1				
4			1	2	8	2,1			1	0		
5			8	2,1	3	0			1	0	1	0
6	5	0	8	2,1	3	1					1	0
7					2	2,1						
8	9	0			1	1	3	1				
9	6	0	1	2			1	1			1	0
10	4	0	3	2			2	1				
11					5	2,1	1	1			1	0
12	9	0			3	2,1						
13	3	0	2	2			3	1				
14	3	0	5	2,1								
15					4	2	2	1				
16			1	1	2,1	3	2	1			1	0
17	5	0					3	1				
18	6	0	1	2,1	3	1						
Ukupno	66		33		44		22		2		5	

Značajne simbole

0 = nema oštećenja

2 = oguljena kora

1 = obršten list

= odgrizen terminalni pup

n = broj stabala

Iz tablice možemo zaključiti da divljač, kao što je već ranije rečeno, najradije guli koru s lemprike. Na svim uočenim lemprikama, ne smao na izmjerenoj površini već i na području cijelog otoka, ustanovljena su oštećenja na kori. Stabalca se u većini slučajeva nisu posušila, a oštećena mjesta su kalusirala. Uspješno kalusirana mjesta rjeđe su ponovo oštećivana. Uz lempriku jelen lopatar voli mirtu (*Myrtus communis*) i zeleniku (*Phillyrea latifolia*) gdje osim kore za razliku od lemprike rado brsti list i odgriza terminalni pup, što dovodi do kržljanja biljaka.

Na izmjerenoj površini iznad rukometnog igrališta nisu zabilježena nikakva oštećenja na smrdljici (*Pistacia terebinthus*), planici (*Arbutus unedo*) i osnovnom elementu makije na Badiji hrastu crniki (*Quercus ilex*).

PRIJEDLOG RJEŠAVANJA PROBLEMA

U slučaju da se jelena lopataru želi zadržati na Badiji, mora se postaviti cilj uzgoja i s jelenima pravilno gospodariti. Prije svega potrebno je ustanoviti točan broj jelena na otoku, njihovo fizičko stanje, spolnu i starosnu strukturu.

Najjednostavnije je divljač osmatrati na mjestima njihova spuštanja na obalu u predvečer ili rano jutro, što je i način za utvrđivanje brojnog stanja krupne divljači. Jeleni najčešće pasu na proplanku iza samostana ili pretražuju otpatke u blizini ugostiteljskih objekata, te na području nekadašnjeg kamenoloma, a sadašnjeg deponija smeća HTP-a. Na tim bi mjestima trebalo čekati i promatrati lopatare u više navrata i s više osmatrača istovremeno zbog točnijeg ustanovljavanja njihovoga brojnog stanja.

Nelegalne sječe treba što prije zaustaviti, a sječine zaštititi od utjecaja jelenske divljači. Obzirom da se

Zamijećeno je prilikom obilaska i promatranja makije cijelog otoka da se crnika svuda gdje nema antropogenog utjecaja lijepo i nesmetano razvija bez ikakvih oštećenja jelenske divljači.

Na Badiji su se kao što je već naglašeno, obavljale a još i danas se rade nelegalne sječe širih razmjera. Uglavnom se sijeku hrast crnika i lovor od drveća, a od grmlja vrijes i planika. Na svim tim sječinama crnika nije uspjela potjerati izbojak. Posječeni panjevi crnike više su puta pokušali potjerati izbojke ali su još te iste godine bili odgrizeni, tako da smo pri samom dnu panja nailazili na izbojke duge svega 5–10 cm, osušene i bez terminalnog pupa. Takva je situacija uočena na svih 180 panjeva hrasta crnike koji su pregledani i zabilježeni na sječinama što se nalaze na sjeveroistočnoj i sjeverozapadnoj strani otoka.

većina sječina nalazi na sjevernoj strani otoka, potrebno je to područje ograditi određeno razdoblje, dok crnika ne potjera i postigne određenu starost i visinu koja je izvan dohvata zuba lopatara. Uzgojnim mjerama (njega, prorede) i unošenjem crnike iz sjemena, pomogli bismo obnovu crnikine šume na Badiji.

U svrhu rasterećenja biljnog potencijala, što kvalitetnije i raznovrsnije ishrane poželjno je određenu površinu zemljišta na otoku obraditi i zasijati biljnim kulturama.

Na Badiji nigdje ne postoji potrebno pojilište.

Šumu na otoku kao i otok uopće treba očistiti od smeća za sada odnijeti na deponij, te ju ograditi da jeleni nemaju pristupa. U budućnosti bi trebali naći rješenje za odstranjivanje smeća s područja Badije ili napraviti spalionicu na samom otoku.

ZAKLJUČAK

Otočić Badija je domaćin lopataru više od 30 godina. Unatoč tome što se njime nije gospodarilo niti je o divljači vodena ikakva briga, i usprkos višegodišnjem krivolovu, jelen se još uvijek nalazi na Badiji. Danas kada ljudski čimbenik najviše ugrožava jelene i vegetaciju otoka, teško je odrediti stvarni odnos između lopatara i biljnog pokrova. Velika većina oglodanih lemprika pripada vremenu prije pojave intenzivnog krivolova i sječa, dakle najvjerojatnije 80-tim godinama kada je lopatar na Badiji bio najbrojniji.

U nekada jakim turističkim sezonama kada su na otok pristizali brojni posjetitelji, na deponij smeća odlagala se velika količina hrane što je jelenima, jednim dijelom, pružalo izvor prehrane, 4–5 mjeseci godišnje. Tijekom tih godina jelen lopatar naučio se na nazočnost ljudi i postao prilično pitom. Jedna od turističkih atrakcija bilo je hranjenje jelena koji bi se spustili iz

makije u restoran i jeli ljudima iz ruku. Tako pripitomljeni jeleni kasnije su postali lak plijen krivolovcima.

Saznanje da jelenska divljač žvače plastiku, govori nam da je stanište siromašno i da lopataru nedostaju neki elementi u prehrani.

Isto tako možemo zaključiti da tamo gdje je na panju crnike već formiran grm ili manje stablo, lopatar se hrani drugim drvenastim vrstama kao lemprikom, mirtom, zelenikom i sl., a crniku kao glavni element makije oštećuje samo na sječinama kad panj potjera mladicu.

Najveći utjecaj na vegetaciju Badije ima čovjek. Ograničavanjem štetnog djelovanja ljudskog faktora spriječili bi veliku većinu šteta.

Usklađivanje brojnog stanja divljači (lopatare) i prehrambenog potencijala prisutne vegetacije, osigurali bi trajnost gospodarenja florom i faunom.

LITERATURA

1. Bajović, V.V. i dr., (1987): Velika ilustrovana enciklopedija lovstva. I knjiga. Beograd.
2. Barčić, B., (1979): Biljni pokrov otoka Badije, Priroda 67 g., br. 6., Zagreb.
3. Dubac, M., (1961): Jeleni na Mljetu i Badiji, Priroda, 48 g. br. 1., Zagreb.
4. Foretić, V., (1940): Otok Korčula u Srednjem vijeku do godine 1420., Djela JA, 1940.
5. Lovrić, M., (1993): Farmerski uzgoj jelenske divljači, Nova Zemlja, br. 5., Osijek.
6. Miljanić, M., (1986): Lokrum, Stvarnost, Zagreb.
7. Ozimec, R., Vojinović, M., Stanković, A. (1992): Novija speleološka istraživanja na otoku Korčuli, Spelaelogia croatica, vol. 2., Zagreb.
8. Raguž, D., Grubešić, M., (1992): Lovna fauna hrvatskih šuma, Šume u Hrvatskoj, Zagreb.
9. Rauš, D., Trinajstić, I., Vukelić, J., (1992): Biljni svijet hrvatskih šuma, Šume u Hrvatskoj, Zagreb.
10. Seletković, Z., Katušin, Z., (1992): Klima Hrvatske, Šume u Hrvatskoj, Zagreb.
11. Trinajstić, I., (1985): Fitogeografsko-sintaksonomski pregled zimzelene šumske vegetacije razreda *Quercetea ilicis* Br.-B1. u jadranskom primorju Jugoslavije, Poljoprivreda i Šumarstvo, XXXI, 2–3, Podgorica.

SUMMARY: Soon after Fallow Deer had been brought into the surroundings of Mljetska jezera (1958) the Directorate of the Brioni Islands settled two pairs of the same wildlife also on the Badija island, near Korčula.

The island comprises slightly less than 100 ha.

By a ruling of the Institute for the Conservation of Nature, dated 26th March 1970, Badija island was entered in the Register of specially protected nature grounds under the Index No. 283, in the category of nature reserves, in accordance with the Law on Environmental Protection (N. N., No. 54/1976) and today N. N., No. 30/1994, in the category of important landscapes.

Since the introduction of Fallow Deer up until the present time this island has generally not been subjected to any form of management. Deer were left to the natural provision of food offered by the plants on the island and its quarry, which has been used as a refuse dump by HPT »Korčula«.

In the 1980's a herd of approximately sixty head of Fallow Deer appeared at the late afternoon in the monastery garden. This unofficial data indicates that the habitat suits the Fallow Deer, although the question remains as to the whether Fallow Deer are suitable for this habitat.

At the end of the last, and beginning of this decade, considerable forest areas on Badija were illegally and unprofessionally felled. The deer wildlife with its constant browsing prevented reforestation of the evergreen oak stumps, which therefore gradually deteriorated making soil, and consequently the whole site, subject to degradation.

At around that time, or little later, poachers started hunting out of Fallow Deer.

Today, a small group of Fallow Deer live on Badija.

Key words: Fallow Deer, plant potential, illegal felling.